

Diversiteit in aanplant; durven en doen

Boom Innovatie Dag inspireert tot 'experimenteren' met sortiment

Op donderdag 13 oktober werd bij Boomkwekerij Udenhout in Udenhout de Boom Innovatie Dag gehouden. De deelnemers lieten zich ditmaal bijpraten over het thema 'Plant eens een andere boom'. Met dit thema wilden de vakbladen Boomzorg, Stad+Groen en Boom in Business diversiteit in de openbare ruimte stimuleren.

Auteur: Kelly Kuenen

Dat vele wegen naar dat doel kunnen leiden, bleek uit de lezingen die het thema elk vanuit een andere hoek belichtten en waarbij vele praktijkvoorbeelden de revue passeerden. Zo'n driehonderd man, onder wie beheerders, boomverzorgers, ontwerpers en kwekers, maakten hun opwachting. Want ja, zoals de titel van Jaap Smits lezing tekenend luidde, 'diversiteit moet je doen', maar een beetje inspiratie is altijd welkom. Dagvoorzitter Henry Kuppen, oprichter van

Kuppen Boomverzorging en directeur van Terra Nostra, leidde de lezingenreeks in door met Thor Hendriks van Buro Bol en Henry van Blitterswijk van de gemeente Houten van gedachten te wisselen over de succesfactor achter diversiteit. Boomtechnisch adviseur Van Blitterswijk vertelde over een situatie in de gemeente waarbij een zeer groot aantal bomen het veld moest ruimen. Hiervoor werden 1600 nieuwe bomen aangeplant, met grote aandacht voor soorten-

diversiteit, om een nieuwe kaalslag te voorkomen. Landschapsarchitect Hendriks vertelde over de keuze om bij het ontwerp te stoppen bij het geschetste beeld, en aan de hand van dit beeld samen met specialisten en beheerders bomen uit te zoeken. Er worden dus geen soorten meer opgenomen in het ontwerpplan. Ze kunnen later gemakkelijker worden veranderd, juist omdat alleen het beeld beschreven is. Kuppen vertelde over monoculturen in het

7 min. leestijd

‘Beheerders, ga eens naar de kwekers toe en **kijk wat er mogelijk is!**’

Nederlandse landschap met een overdaad aan eiken, essen, lindes en esdoorns en het feit dat slechts een fractie van de bomen écht oud wordt. Hij vertelde anekdotisch over de weg die hij had afgelegd richting Udenhout, gevuld met een monocultuur van eiken, en voegde daaraan toe het idee te hebben dat er wel steeds meer diversiteit wordt toegepast.

Op de vraag of het publiek dit herkende, bleef het aantal omhooggestoken handen beperkt. Op de vraag wie het probleem van monocultuur herkende, gingen vrijwel alle handen de lucht in. Genoeg werk aan de winkel, dus.

Helmondse methode

Wolfgang Holz, landschapsarchitect en werkzaam bij de gemeente Helmond, ging in op de Helmondse methode, een standaard waarmee de gemeente kiest voor de kwaliteit van bomen in plaats van de kwantiteit. Onder het motto ‘plant een boom goed of plant hem niet’ wordt de groeiplaats aangepast aan de situatie, rekening houdend met de soort boom, de omvang van de groeiplaats, de vochtvoorziening, de beoogde levensduur en de lokalisatie van kabels en leidingen. Bomen krijgen zo de mogelijkheid om uit te groeien tot veteranen, aldus Holz. Speciale

aandacht gaat uit naar het planten van bomen in een open boomvak en naar een divers sortiment.

Écht groen

Landschapsarchitect Harro de Jong vertelde hoe in Arnhem de omliggende natuur de stad in is gebracht: de Veluwe heide in het Bartokpark. De Jong betoogde dat inwoners helemaal niet zitten te wachten op het zoveelste ‘nietszeggende stukje groen’, maar dat zij veel meer hebben aan groen dat ook op écht groen lijkt. ‘Laten we teruggaan naar iets waar we warm van worden. Juist door diverse vegetaties toe te passen, ontstaat een compleet gerecht’, aldus De Jong, die in zijn lezing karakterloze aangeplante groenstroken en plantsoenen vergeleek met een diepvriespizza: iets wat het n t niet is. ‘Wat mij betreft, kiezen we daarbij minder voor rechte en dunne bomen, maar voor bomen met meer karakter.’

De fladderiep heeft een **eigenzinnige groei en een natuurlijke uitstraling**

BOOMINNOVATIE

Dagvoorzitter Henry Kuppen

‘Sprakverwarring’

Jaap Smit, adviseur bij Cobra Adviseurs, vertelde over het toepassen van zogenaamde inspiratielijsten als handvat voor het inrichten van de openbare ruimte. Onder het motto ‘Boomkwekers en boomverzorgers spreken elkaars taal niet’ ging hij in op de discrepantie tussen kweker en verzorger. Hij illustreerde de verschillen in visie tussen beide groepen rond het snoeien van aanplant door ter plekke een boom te ontdoen van een deel van zijn zijtakken, wat op enig rumoer uit de zaal kon rekenen. Volgens Smit hebben beheerders een te nauw begrensde taakomschrijving voor ogen, waardoor diversiteit achterblijft. Ook architecten en ontwerpers houden nog te veel van monocultuur. Slachtoffers hiervan zijn bewoners, die niet krijgen waar ze recht op hebben, maar ook boomkwekers, die niet aan een bijzonder sortiment beginnen omdat ze dit niet kwijtraken. En dus verschaalt het sortiment.

Als voorbeeld van het succesvol toepassen van diversiteit haalde Smit de gemeente Zundert aan, waar op verzoek van Thijs Kruiver 350 nieuwe soorten en cultivars werden toegepast. Volgens Smit is ruim 90% van de gewenste bomen verkrijgbaar. Zijn devies: ‘Beheerders, ga eens naar de kwekers toe en kijk wat er mogelijk is. De betere

Harro de Jong liet zien hoe Arnhem de heide de stad in heeft gehaald.

boom is de kers op de taart van het project.' Op de vraag van dagvoorzitter Kuppen vanaf welk volume diversiteit gewenst is, antwoordt Smit dat hierbij diverse mogelijkheden zijn: 'Wat mij betreft is er geen ondergrens voor het toepassen van diversiteit.'

Iependiversiteit

Dat ook bij de 'geijkte' bomen nog veel te halen valt qua diversiteit, betoogde bomenconsulent Hans Kaljee, met een presentatie over diversiteit binnen het iepensortiment in Amsterdam. Waarom überhaupt nog een iep planten als er zo veel andere opties zijn, vroeg Kaljee zich hardop af. Uiteraard had de bomenconsulent hier al een antwoord op geformuleerd; uit Amerikaans onderzoek zou namelijk blijken dat iepen de nodige eco-systeemdiensten leveren. Ze verminderen onder meer de hoeveelheid CO2 en verbeteren de luchtkwaliteit. In Amsterdam, met 75.000 exemplaren iepenstad bij uitstek, worden de iepen momenteel in kaart gebracht. Ook worden specifieke iepensoorten, waaronder inspiratieboom *Ulmus laevis*, de komende jaren meer aangeplant.

Kaljee vertelde over de frictie tussen de behoefte aan uniformiteit en diversiteit in aanplant. Daarbij haalde hij enkele praktijksituaties aan. Tevens vertelde hij over twee omgevallen iepen, die zo populair waren bij inwoners, dat ze vervangen werden door twee nieuwe, bewust horizontaal aangeplante exemplaren toen ze vanwege ziekte geruimd moesten worden. 'Een beetje gek mag immers best', aldus Kaljee. Iets wat volgens de bomenconsulent veel vragen oproept en daarmee ook het bomenbewustzijn bij inwoners vergroot. In zijn lezing maakte Kaljee een zijstapje naar een lentefeest dat in Amsterdam is geïntroduceerd

rond het vallen van de iepenbloesem, en vertelde hij over de toepassing van enkele soorten iepen: houten keukenplankjes, voeder voor dieren en er zijn zelfs parfums op de markt.

Dé inspiratieboom: *Ulmus laevis*

Tijdens de dag werd de favoriete Inspiratieboom en tevens de opvolger van de favoriet van vorig jaar, *Nyssa sylvatica*, gekozen. Thijs Kruiver (gemeente Zundert), Wolfgang Holz, Martin Tijdgat (gemeente Wijdmeren), René Priem (gemeente Leidschendam), Hans Kaljee en hoofdredacteur Hein van Iersel sprongen in de bres voor hun favoriete boom, respectievelijk *x Sycoparrotia semidecidua*, *Ostrya carpinifolia*, *Eucommia ulmoides*, *Acer monspessulanum*, *Ulmus laevis* en *Populus x canadensis 'Marilandica'*.

Op tweederde van de dag was het tijd om te stemmen op ieders favoriete boom en dat werd volop gedaan. Op de Boom Innovatie Dag zelf kreeg *Populus x canadensis 'Marilandica'* de meeste stemmen, maar samen met de meer dan 600 stemmen die in de aanloop naar het evenement online waren uitgebracht, kwam *Ulmus laevis* (fladderiep) van boomambassadeur Johan Canoot als winnaar uit de bus. Canoot, ontwerper en werkzaam voor de gemeente Maastricht, vertelde eerder aan Boomzorg niet echt één favoriete boom te hebben, maar toch voor dit exemplaar te kiezen vanwege het verhaal dat erachter zit. Terwijl een groot aantal iepen in de gemeente Maastricht sneuvelde aan de iepenziekte, overleefden twee exemplaren van *Ulmus laevis*, omdat de iepenspintkever niet omkijkt naar deze soort.

Anders dan bij de 'normale' iep zijn de bloemen

Jaap Smit

van de fladderiep geplaatst op een duidelijk steeltje. Ook de bladeren zien er anders uit. De fladderiep heeft een eigenzinnige groei en een natuurlijke uitstraling. Dat maakt hem niet erg geliefd bij boomkwekers, maar des te geliefder bij Canoot. De ontwerper vertelde het als een groot gemis te zien dat er weinig aandacht is voor natuurlijke bomen. Bij het vervangen van exemplaren probeert hij dan ook te kiezen voor bomen met een natuurlijke uitstraling.

Wolfgang Holz vertelt hoe de gemeente Helmond kwaliteit nastreeft.

‘Niet weer een nutteloos stukje groen; laten we teruggaan naar **iets waar we warm van worden**’

Fladderiepen worden nog door weinig kwekers op grote schaal gewekt, zo bleek eerder uit een rondvraag door Boomzorg. Partijen die er ervaring mee hebben, zijn in elk geval Staatsbosbeheer en Frowein Export uit St. Agatha.

Namens Canoot, die niet aanwezig kon zijn, nam Hans Kaljee de pitch op zich. Hij haalde de bijzondere bloeiwijze aan en wees op de toekomstbestendigheid van deze iep, die eerder van

nattigheid houdt dan van droogte. Kaljee nam de schaal voor de winnende Inspiratieboom in ontvangst uit handen van gastheer Martien Mantje en hoofdredacteur Hein van Iersel.

Tot slot

De aanwezigen die Boomzorg sprak, toonden zich positief over het programma, maar gaven aan geen specifieke voorkeur te hebben voor een van de lezingen. De redacteur van Boomzorg schoot

ook Rudy Scheper, beheerder bij de gemeente Dordrecht aan, die stond te twijfelen op welke boom hij zijn stem zou uitbrengen, en vroeg hem of hij – los van de Inspiratiebomen – een boom heeft die hém persoonlijk na aan het hart ligt. ‘Bomen waar voedsel aan groeit’, antwoordde Scheper resoluut. ‘Tamme kastanjes, walnoot-, pecan- en appelbomen. Ik vind het jammer dat de jeugd de connectie met de natuur verliest, dat sommige kinderen niet meer weten waar eten van

BOOMINNOVATIE

daan komt en denken dat melk uit de fabriek komt.' In zijn eigen gemeente probeert Scheper dan ook bovenstaande soorten terug te laten komen.

Noten- en vruchtbomen waren ook aanwezig in het sortiment bomen dat voor het evenement geleverd was en waarvan elke deelnemer er een mee naar huis mocht nemen, als extra stimulans voor het toepassen van diversiteit. Het aanbod, beschikbaar gesteld door Batouwe Boomkwekerijen, bestond uit honderden verschillende bomen. Van dit initiatief werd volop gebruikgemaakt; veel deelnemers gingen enthousiast op zoek naar 'hun' exemplaar.

Van een afstand wierp Jaap de Jong regelmatig een blik op het tafereel. Als sortimentsadviseur voor Boomkwekerij Batouwe gaat De Jong regelmatig op zoek naar bijzondere boomsoorten. 'Over de hele wereld zijn er 10.000 soorten bomen, in Europa worden zo'n 1000 soorten toegepast, maar als je iemand hier vraagt er 100 op te noemen, denk ik dat sommigen daar niet eens aan toe komen.' Hij wijst naar een *Eriobotrya japonica*, die hij naar de kwekerij haalde. 'Dergelijke soorten komen vaak eerst bij liefhebbers terecht, om op een later moment hopelijk breder toegepast te worden.'

De presentaties van de Boom Innovatie Dag zijn terug te vinden op de site van Boomzorg.

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6303

Thijs Kruiver houdt een pleidooi voor zijn Inspiratieboom.

Corné Leenders van gastheer Boomkwekerij Udenhout.

V.l.n.r.: gastheer Martien Mantje, (waarnemend) boomambassadeur Hans Kaljee en Hein van Iersel met de schaal voor de winnende Inspiratieboom

Zowel binnen als buiten bekeken de aanwezigen diverse producten en demonstraties.